

Asia: VN/501/2020

Lausuntopyyntö iäkkäiden henkilöiden palvelukokonaisuutta koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan organisaatio

Kunta tai kuntayhtymä

1. Sosiaalihuoltolain 21 §:n mukaisia asumispalveluja ovat tilapäinen asuminen, tuettu asuminen sekä nk. tavallinen palveluasuminen ja tehostettu palveluasuminen. Palveluasumisella tarkoitetaan (kunnan järjestämässä) palveluasunnossa järjestettävää asumista ja palveluja. Erona tehostetun ja tavallisen palveluasumisen välillä on, että tehostettu palveluasuminen sisältää ympärivuorokautiset palvelut. Voitaisiinko tavallisen palveluasumisen käsite mielestänne poistaa lainsäädännöstä?

Ei

2. Jos tavallisen palveluasumisen käsite poistetaan lainsäädännöstä, pitäisikö muutoksen koskea kaikkien asiakasryhmien palveluasumista?

3. Jos tavallinen palveluasuminen (kunnan järjestämässä palveluasunnossa) poistuisi palveluvalikosta, pitäisikö kunnan sosiaalitoimella olla velvollisuus joissakin tapauksissa järjestää asiakkaalle hoitoa ja huolenpitoa turvaavien palvelujen lisäksi myös asunto?

Kyllä

4. Jos tavallinen palveluasuminen jää lainsäädäntöön, pitäisikö omaishoidon tuesta annettua lakia muuttaa niin, että omaishoidon tukea voidaan myöntää myös tavallisen palveluasumisen asiakkaille?

Ei

5. Pitäisikö tehostettua palveluasumista ja muita asumis- ja palvelumuotoja voida toteuttaa samassa toimintayksikössä?

Kyllä

6. Voitaisiinko iäkkäiden henkilöiden asumisen monimuotoisuutta edistää muilla lain muutoksilla?

Kyllä

7. JOS vastasitte kyllä kysymykseen 6, kuvatkaa, millaisilla muilla lainmuutoksilla asumisen monimuotoisuutta voitaisiin edistää.

Rakentamismääräykset, jotka huomioivat vaihtelevat asumisen tarpeet ja ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden erityistarpeet, turvallisuus sekä esteettömyysvaatimukset. Iäkkäiden henkilöiden asuminen koskee muutakin kuin sote-alaa. Asumiseen liittyvät asiat tulee huomioida esim. kuntien asuntotuotannossa sekä kaavoituksessa ja tuoda erilaisia asumisen vaihtoehtoja. Tiivis yhteistyö jatkossa veloitteena sote-toimijoiden kanssa asuntotuotannon suunnittelussa koskien ikääntyneitä ja vammautuneita. Asunnon muutostöiden nykyistä laajempi korvaaminen mahdollistaisi monien iäkkäiden ihmisten kohdalla turvallisen ja toimivan asumisen omassa asunnossa pidempään kuin nykyään.

8. Sosiaalihuoltolain 21 §:n 3 momentin mukaan palveluasumisen saannin edellytyksenä on, että henkilö tarvitsee soveltuvan asunnon sekä hoitoa ja huolenpitoa. Tehostetun palveluasumisen saanti edellyttää lisäksi, että hoidon ja huolenpidon tarve on ympärivuorokautinen. Pitäisikö laissa määritellä tehostetun palveluasumisen saannin edellytykset nykyistä tarkemmin?

Kyllä

9. Kotipalvelun sisältönä on sosiaalihuoltolain 19 §:n mukaan jokapäiväiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittaminen tai niissä avustaminen. Nämä toiminnot ovat: asuminen, hoito ja huolenpito, toimintakyvyn ylläpito, lasten hoito ja kasvatus sekä asiointi. Luettelo ei ole tyhjentävä. Kotipalveluun sisältyvät tukipalvelut ovat: ateria-, vaatehuolto- ja siivouspalvelut sekä sosiaalista kanssakäymistä edistävät palvelut. Pitäisikö kotipalveluun sisältyvät tukipalvelut erottaa omaksi palvelumuodokseen?

Kyllä

10. Vastaavatko kotipalvelun ja tukipalvelujen käsite ja sisältö nykyisiä asiakkaiden tarpeita vai pitäisikö palvelujen nimikettä ja/tai niiden sisältöä muuttaa?

Ei

11. Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys (HE 4/2020 vp), jossa vanhuspalvelulakiin ehdotetaan säännöksiä tehostetun palveluasumisen henkilöstömitoituksesta. Pitäisikö myös kotihoidon henkilöstön määrästä säätää lain tasolla?

Kyllä

12. JOS vastasitte kyllä kysymykseen 11, kuvatkaa millä tavalla asiasta pitäisi säätää. Olisiko esimerkiksi Laatusuosituksessa hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017–2019 (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2017:6) oleva suositus kotihoidon henkilöstön määräytymisestä toimiva tapa?

Laatusuosituksen mukaisesti ja lähtökohtana lainsäädännölle: Kotihoidon henkilöstön vähimmäistarve määräytyy iäkkäille myönnettyjen palvelujen (tunteina) toteuttamiseen tarvittavana henkilöstön välittömään asiakastyöhön käytettävissä olevana työaikana (tunteina). Kotihoidon henkilöstön laskentaan tulee olla valtakunnallisesti yhtenäinen laskentakaava. Iäkkään henkilön saaman toteutuneen kotihoidon on sisällöltään ja tuntimäärältään olisi vastattava hänelle päätöksellä myönnettyjä palveluja. Kotihoidossa henkilöstön välittömän työajan on oltava myönnettyjen palvelujen mukainen.

13. Tukeeko nykyinen vanhuspalvelulain säännös toimintayksikön johtamisesta (21 §) riittävästi johtamisen kehittämistä?

Ei

14. Mitä muuta haluatte tuoda esiin iäkkäiden henkilöiden palveluja koskevan lainsäädännön kehittämisestä?

Ennaltaehkäisyn näkökulman osuus jää raportissa valitettavan pieneksi. Suurin osa ikääntyvästä väestöstä ei ole vielä kotihoidon tai tehostetun palveluasumisen piirissä, joten on tärkeää, että näiden ikääntyneiden toimintakykyä ylläpidetään niin, että heistä mahdollisimman harva tarvitsisi sote-palveluita tai sen tarvetta voidaan viivästyttää väestön ikääntyessä voimakkaasti. Huomioidaan myös kuntoutus, terveyspalvelut, liikuntapalvelut, vapaaehtoistoiminta ja järjestöt; ikääntyneiden palvelut on paljon muutakin kuin sote-palvelut. Mikä rooli ja velvoitteita esim. kunnilla on jatkossa vanhuspalveluissa?

lääkäiden palveluiden käsitteistö vaatii täsmentämistä ja tulee olla yhdenvertaiset kansallisen tilastoinnin kanssa, jotta vertailtavuus on luotettavaa. Esim. ikääntyneiden perhehoito on jo osa palveluverkkoa.

Kohta 8 vastaukseen: Laissa tulisi määritellä tehostetun palveluasumisen saannin edellytykset nykyistä tarkemmin. Vaikeasti muistisairaat ja etenkin käytösoireiset tarvitsevat ympärivuorokautista palveluasumista ja ns. suljettuja ovia, mutta muista syistä johtuen, esim. sosiaaliset syyt, asunto olosuhteet, iäkkäät pärjäävät perhehoidossa ja/tai palveluasumisen yksiköissä. Tehostettua palveluasumista tulisi voida myöntää myös määräaikaaisesti.

Omavalvonnan kehittäminen on välttämätöntä raportissa esitetyillä tavoilla. Omavalvonnan tulee toteutua systemaattisena osana laatutyötä ja integroituna työn arkeen. Seuranta välttämätöntä, miten arjessa toteutuu ja kansallista seurantamittaristoa tulee kehittää, omavalvonnan valvontamenetelmää.

Vanhuspalvelun vetovoimaa ja imagoa tulee nostattaa kaikissa foorumeissa, ikäystävällinen suomi koskettaa kaikkia tahoja.

Kaukonen Niina
Essote ky